

HE/66/2026 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämisen ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (jäljempänä Hyvil) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämisen ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi.

Hyvil näkee kannatettavana, että ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten rahoitusvastuu siirretään kokonaisuudessaan hyvinvointialueille. Hyvil pitää esitetyssä uudistuksessa hyvänä myös sitä, että esityksen myötä laajennettaisiin käyttämättä ja peruuttamatta jätetyistä sosiaali- ja terveystalouksista perittävän maksun soveltamisalaa.

Voimaantulo portaittain on perusteltua

Hyvil pitää kannatettavana sitä, että ehdotetut lait on esitetty tulemaan voimaan portaittain. Uudistuksesta seuraa muutoksia niin järjestämisvastuussa olevien tahojen välisiin yhteistoimintasopimuksiin kuin oleellisia muutoksia ostopalvelusopimuksiin palveluita järjestävien ja tuottavien toimijoiden välillä. Tilanne johtaa vähintäänkin osin palveluiden uudelleen kilpailutuksiin ensihoitopalveluiden ja ambulanssikuljetusten järjestämiseksi. Etenkin tästä näkökulmasta uudistuksen tavantasaista pidempi toimeenpano-aika on tarpeellinen.

Terveydenhuoltolain muutokset tulisivat voimaan kesällä 2026, mutta ne vaikuttaisivat hyvinvointialueiden järjestämisvastuun laajuuteen vasta 1.1.2028. Sairausvakuutuslain muuttamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.11.2027 ja sitä sovellettaisiin 1.1.2028 alkaen. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamista koskeva laki on tarkoitettu pääosin tulemaan voimaan kesällä 2026. Ensihoitopalvelusta ja ensihoitopalveluun sisältyvästä kuljetuksesta perittäviä maksuja voidaan periä 1.1.2028 lukien.

Hyvil pitää kannatettavana sitä, että indeksitarkistettut euromäärät julkaistaan syksystä 2027 alkaen jo syyskuun loppuun mennessä. Tämä helpottaa indeksitarkistusten toimeenpanoa hyvinvointialueilla.

Uudistuksen vaikutukset ja niiden arviointi asiakasmaksukokonaisuudessa

Useiden eri uudistusten yhteisvaikutuksia tulee arvioida esitettyä kattavammin ja vaikutusten arviointia tulee toteuttaa systemaattisesti myös uudistuksen jälkeen. Eri-tyisesti seurantaan vaativia sisältöjä uudistuksessa ovat useiden asiakasmaksukorotusten yhteisvaikutukset niin palvelujen käyttäjien kuin hyvinvointialueiden näkökulmasta.

Hyvil näkee välttämättömänä, että uudistuksen jälkeen arvioidaan, pystyvätkö hyvinvointialueet käytännössä kerryttämään valtionrahoituksen leikkausta korvaavaa asiakasmaksutuloa vaikutusarvioissa kuvatulla tavalla. Myös maksukaton täyttymisen ja hyvinvointialueiden luottotappioiden määrän kehitystä asiakasmaksujen kokonaisuudessa tulee systemaattisesti seurata.

Asiakasmaksujen muutoksia on tulossa ainakin kolmen eri HE:n yhteydessä. Tämän lausuttavana olevan HE:n lisäksi muutoksia on tulossa sosiaalipalvelujen uudistamisen sekä kehysriihipäätösten toimeenpanon yhteydessä. Hyvil on huolissaan siitä, miten useiden erillisten lainsäädäntöhankeiden yhtäaikainen toimeenpano saadaan toteutettua.

Aiemmassa lausuntovaiheessa esitimme, että asiakasmaksukattoa tulisi uudistuksen yhteydessä korottaa merkittävästi, koska jo aiemmin maksukattoon kerryttäneet sote palvelut ja myös ensihoito- ja päivystyspotilaan palveluketjun eri vaiheet kerryttävät jatkossa asiakasmaksukaton kertymää. Uudistuksen myötä lisääntyvät riskit sille, etteivät hyvinvointialueet käytännössä pysty kerryttämään arvioitua maksukertymään maksukaton täyttymisen vuoksi. Lisäksi riskit lisääntyvät myös hyvinvointialueiden luottotappioiden määrän kasvulle, kun asiakasmaksut kasaantuvat samoille henkilöille, joilla on jo muutenkin paljon palveluiden käyttöä ja maksuvaikeuksia. Tärkeää olisikin tarkastella asiakasmaksujen kokonaisuus ja korottaa maksukaton määrää koko hoito- ja palveluketjun näkökulmasta.

Lisäksi pidempiaikaisia vaikutuksia tulee seurata siltä osin, millä tavoin muut hallituskaudella tehdyt uudistukset kuten hyvinvointialueiden palveluverkon karsiminen ja terveydenhuollon palveluiden keskittäminen vaikuttavat ensihoitotehtävien ja ambulanssikuljetusten määriin sekä asiakasmaksutuloihin hyvinvointialueilla.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy